

FOAIA POPORULUI

Prețul Abonamentului:

Pe un an 2 fl. (4 coroane).
Pe o jumătate de an 1 fl. (2 coroane).
Pentru România 10 lei anual.
Abonamentele se fac la Institutul Tipografic în Sibiu

Apare în fiecare Duminică

INSERATE

se primesc în biroul administrației (strada
Măcelarilor nr. 21).
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.
a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Români, băgați de seamă!

Cetitorii «Foi Poporului» sînt rugați să fie înșiși luători aminte la cele-ce ni-se scriu mai jos și ce vom spune și noi despre această treabă gingașă, și să spună și altora, tuturor Românilor cu cari se vor întâlni și care n'ar ave știre despre acest lucru. Eată de ce e vorba. Din *Nepos* (cottul Bistrița-Năsăud), ni-se vestesc următoarele:

Nepos, Iulie 1895.

Domnule Redactor,

Mercuri, în 17 Iulie 1895, am fost cercetat de dl inspector al camerei industriale din *Budapesta*, însoțit de un slujbaş al comitatului Bistrița-Năsăud, cari pribegesc prin satele noastre dela Năsăud pe la Rodna și aiurea, pe la femeile române ce știu face lucruri frumoase de mână.

Tocmai mă aflam la lucrul câmpului depărtat, și numai soția îmi era acasă, când de-odată eată că-i vin ca oaspeți numiți domni însoțiți de dl notar comunal, și o rugară să le arete lucruri făcute de mână ei și a copilelor noastre. Femeea li-a scos și li-a arătat mai multe lucruri, cămeși țesute și cusute de copile din pânză de casă, apoi pânzături vîrgate în 3. colorii, fețe de masă, ștergere și altele, după-cum e portul muerilor noastre someșene, care de care mai frumoase. Străinii 'și-au spus plăcerea lor și au poftit pe femei ca astfel de lucruri să le trimită la expozițiunea din *Budapesta*, că li-se vor plăti foarte bine!

Din foile noastre nu am înțeles că Români s'ar pregăti și ei pentru expozițiunea din *Budapesta*, ear' acești amăgitori umblă,

spriginiți de slujbașii statului, din sat în sat, spre a ademeni pe Românce prin făgădueli de bani, care la noi lipsesc de tot, ca să trimită și ele lucrurile lor la acea expozițiune, ce o fac în legătură cu alaiul milleniului.

Fiind om cu puțină carte nu știu multe serie, făr' aci vă dau știrea precum e, și mă rog a ne vesti prin «Foaia Poporului» cum avem a ne ține? *Filip Login*

*

Răspunsul și îndemnul nostru numai unul poate fi:

Ungurii fac mari pregătiri de ani de-arîndul, ca în anul viitor să țină o mare sîrbătoare de proslăvire a împlinirii alor 1000 de ani de când ei, sîlbateci ca înșiși cail de sub ei, au dat navală peste aceste locuri, aruncînd jug pe gâtul neajutorăților locuitori ce au găsit aci.

Ni-a adus nouă vr'un bine și vr'o fericire venirea și stăpînirea lor?

Da, ni-a adus „binele” și „fericirea” că o mie de ani am fost ținuți în întunec și sclăvie de nemeșii, apoi de guvernele lor, până au venit vecinii de ne-au mai scăpat și ne-au făcut să putem răsufila ceva mai ușor sub greul lor! Ear' cum o ducem azi cu ei, o știm cu toții. Sîntem încantați până dincolo!

Între astfel de împregiurări, mai poate vr'unui Român adevărat trăsni prin minte să sîrbeze alătura cu Ungurii venirea lor și stăpînirea lor peste această țeară?

Ar trebui să fie ori renegat, ori smintit acel „Român”! Ear' noi și într'un

fel și într'altul, avem să ne întorcem cu toții fața dela el, încărbiți!

Ungurii vreau să sîrbeze „milleniul” (așa zic ei acelor sîrbătoriri cari vor ține mult), cu mare tîmbălau și cu multă paradă.

Pregătesc și o «expoziție» (un fel de trg de paradă), în care să se adune din toată țeara tot felul de lucruri frumoase, cari să arete treapta de bunăstare și înaintare a țerii. Pentru acea expoziție, se vede, au primit slujbașii porunci, să cuture ținuturile locuite de Români și de alți nemaghiari, spre a amăgi pe țerancele noastre să trimită lucruri de mînilor lor, fiind Româncele vestite de meștere țesătoare! Și ar voi Ungurii să se fălească la expoziția lor și cu lucrurile mînilor Româncelor, pe cari ei le-ar arăta, nu ca dovezi de dibăcie și istețime a femeilor unui popor subjugat și nedreptățit precum sîntem, ci ca faldă a lor și a neamului lor unguresc!

Românca ce 'și-ar trimite lucrurile sale acolo, chiar făgăduindu-i-se că se vor vinde cu bani buni, rîu și rușinos lucru va face pentru noi! De va trimite din neștiință, vrednică e de milă pentru asta; ear' dacă știind că rîu face, totuși o va face, o vînzătoare a cinstei și mîndriei neamului nostru va fi, vrednică de desprețul și de huidueala tuturor!

Să nădăjduim că nu vom ave nici de cine să ne fie milă, nici pe cine huidui!

im.

FOIȚA.

Jalea Moșilor.

Munților strălucitori
Mulți ne-ați fost folositori
Că Iancu până trăia
El prin voi poteci avea,
Și din voi a răsărit
El, viteaz de toți slăvit.
Munți ce 'n voi aur purtați
După Iancu lăcrămați
Că de când el a perit
Tare voi v'ați pustiit!
De aur de sînteți plini
Plini sînteți și de străini!
Ce folos că străluciți
Și pe Domni îmbogățiți,
Cari pe noi, săraci de noi,

Frați de-atîția veci cu voi,
Mai de tot din voi ne-au scos
De nu v'etragem folos,
Numai darea vi-o plătim
'Și-am ajuns ca să cerșim!
Numai voi și D-zeu
Știți de traiul nostru greu!
Dă-ne, Doamne, ce dorim
Că prea multe pătîmim!

Zacharia Dobrota,
june econom.

Solomon unguresc...

Ai ce dracu asta este,
Când eu tare supărat.
Hop, eu simt amu pe mine
După cap la gât mușcat!
Haide 'n cet să punem mîna
Nu să prinde el de veste,
Vedem cine este oare?
Gîndac este, cine este?

Ho, găsit! Ai prins la deget;
No da tare mititel.
Și când mic așa, cum poate
Așa tare mușcat el?
Hai să pus la mână 'n palmă.
Uite, alb, dar' tot grăsuță,
Par'că făcut de slănină;
Este cap; avut lăbuță!..

No, dar' încă simt acolo
După cap la gât mușcat.
Vedem, punem încă mîna
Asta lucru minunat!
Încă găsit, prins la deget,
Asta încă mititel
Poate frate fost la el!
No dar' asta iute tare,
Smucit, mișcat, dat din spate,
Par'că vrut cu mine bate.
No dar' nu scapat de mine!
Între deget string eu bine.
Hai se uitat cum el este?
Asta înca tot grăsuță,
Este cap, avut lăbuță,
Numai asta, vezi. negruță.

Congresul naționalităților.

Ziua mult dorită se apropie!

În săptămâna asta a apărut în toate foile românești, slovacești și sârbești conchemarea trimișilor acestor trei popoare, la «congresul (sfatul) naționalităților» ce se va ține în Budapesta la 10 August n. În conchemare se spune cum guvernele ungurești nu s'au ținut de cuvântul dat la 1867 când au luat în seamă cărna țerii, că vor cinsti drepturile tuturor popoarelor, ci s'au îngrădit numai pe ei cu paza acelor drepturi, ear' față de celelalte popoare lucră să le desființeze și stârpească de tot. Am ajuns acolo, că prietenii și dușmanii patriei, recunosc că așa nu mai merge! Trebuie căutate mijloace de lecuire. Căci altfel ei ne duc la perirea și a noastră și a lor, ear' să-i cumințești nu se poate. Azi nu mai e Român, Slovac și Sârb iubitor de neam, care să mai creadă că simțământul de dreptate va pute străbate în inima împetră a acestor cărmuitori și că de bunăvoie ei vor îmbunătăți soarta apăsătorilor neamuri! Ci trebuie să punem pe alt teren mai larg, lupta noastră cea legiuită. Trebuie să ne întocmim astfel, toți câți avem aceleași drepturi de apărut, cât să ne aruncăm în fața potrivnicului nu ca cerșitori de drepturi, ci ca bărbați tari și hotărâți, care și-le cuceresc ei înșiși! Dar' aceasta nu e' cu puțință mergând fiecare popor de sine, răslețit, neajutorat, ci numai mergând toate împreună, cu puteri unite!

Spre acest sfârșit, după-ce conducătorii celor trei neamuri numite, demult au cunoscut însemnătatea «alianței (întovărășirii) naționalităților», au hotărât încheierea în toată forma a acestei alianțe. Românii au făcut întâii pași și anume în 1893 s'au întrunit în Viena d-nii Dr. Ioan Rațiu, Eugen Brote și Aurel Popovici din partea Românilor, Paul Mudron, Dr. Mz-

loș Stefanovici, Matuș Dula, Dr. Samo Daxner și Dr. Iaroslav Münich din partea Slovacilor, și Dr. Emil Gavrilla din partea Sârbilor, și s'au înțeles și au făcut întâiele învoeli. A doua încercare a fost în Budapesta, și după-ce domnii Brote și Popovici nu mai puteau lua parte, fiind trecuți dela noi din calea grelelor prigoniri ce-i amenințau, au fost aici dintre Români domnii Dr. I. Rațiu și Iuliu Coroian, dela Slovaci: Paul Mudron și Dr. Daxner, dela Sârbi: Dr. Gavrilla și Nicola Ioximovici. Înțelegerea a mers tot spre mai bine. Acum într'un sfat ținut zilele trecute, și la care domnii Rațiu și Coroian neputând lua parte, au fost domnii V. Mangra și Dr. St. Petrovici, s'au încheiat pregătirile. Pe 10 August nou e ziua congresului. Se va ține în Budapesta. Vor lua parte trimiși de ai tuturor trei popoarelor și vor statori acolo un plan de luptă după care să mergem cu toții contra Ungurilor! Conchemarea e subsemnată precum urmează:

Sibiu, Turceansky-S.-Martin, Novi-Sad, 9/21 Iulie 1895.

Comitetul trimișilor partidelor naționale române, slovace și sârbe,

Din partea Românilor: Din partea Slovacilor:
Vasile Mangra, Paul Mudron,
Dr. Stefan Petrovici. Dr. Samo Daxner.

Din partea Sârbilor:
Dr. Emil Gavrilla,
Nicola Ioximovici.

Dela iubii nostri întemnițați din Vaș, ne sosesc știri dureros de întristătoare. Dela 4 Iulie n. ei au fost mutați din vechea temniță, în una nouă, anume făcută, dar' care e pe un loc foarte nesănătos zidită, cu chilii (căsuli) umede și întunecate, în care petrecând li-se zdrobește încet dar' hotărât sănătatea! Și abia 2 ciasuri pe zi au îngăduință de a eși afară la plimbare!

Vom da amănunte.

Banii pentru Iancu.

După cele publicate în numărul trecut privitor la lacoma întindere de mână a ministrului unguresc de interne după crucerii ce noi cu atâta greu i-am adunat dela săracul popor românesc, publicăm azi în întreg cuprinsul ei sentența (judecata) ce s'a adus asupra acestor bani, de cătră căpitanatul poliției din Sibiu.

Eată-o:

Sentență.

1. T. Liviu Albini, proprietarul ziarelor „Tribuna“ și „Foaia Poporului“, născ. la 1864 în Șpring, gr.-cat., neînsurat, fost pedepsit odată pentru vină de presă, cu 2 luni temniță și de repetite-ori cu detragere de cauziune;

2. Ioan Moța, redactorul „Foi Poporului“, n. în Nojag, la 1868, gr.-or., neînsurat, nepedepsit, — au fost aflați vinovați de transgresiunea (vina) prescrisă în ordinațiunea (porunca) înaltului minister r. ung. de interne dela 16 Aprilie 1882 nr. 18.613, — săvârșită prin adunarea publică în toată țeara, de milă pentru scopul ridicării unui monument lui Avram Iancu, fără a-și fi câștigat mai înainte îngăduința recerută, — și au fost pedepsiți pe temeiul §-lui 66 al art. de lege 40 din 1879, și anume:

T. Liviu Albini la arest de 5 zile, Ioan Moța de 3 zile, și la purtarea cheltuelilor de traiu în arest; mai departe pe temeiul ordinațiunii în. min. r. ung. de int. dela 15 Martie 1895 nr. 426/1895, osândiți solidar (la olaltă) la estradarea sumei adunate de 3780 fl. 65 cr. și 330 lei 50 bani, în fondul vistieriei reg. ungurești, îndatorați mai departe să-și facă pedeapsa în 15 zile dela ridicarea la valoare a acestei sentențe, la din contră vor fi siliți la aceasta, și în același termin să depună la oficiul din loc suma adunată, sub pedeapsă de execuție.

Contra acestei sentențe se poate face recurs dela înmanare în 3 zile.

Motive:

Prin mărturisirile lui L. Albini dela 27, și Ioan Moța dela 29 Iunie, precum și prin cele publicate în „Foaia Poporului“ și „Tribuna“, s'a dovedit că numiții au adunat, prin ziarul săptămânal „Foaia Poporului“, deși in-

Una alba, alta negru,
Și la mine tot mușcat!
Dar' când doi găsit, atunci
Care este vinovat?
No, eu pus la mână 'n palmă
Dumneavoastră amundoi,
Și uitat să vede, care
Vinovat este din voi?
Haida dar' la mână 'n palmă;
Eu uitat și judecat.
Ho, dar' uite negru, dracu,
Când eu pus, el hop, sburat!..
No vezi! Negru este hoțul
Dumnealui mușcat la mine
Și fugit acum, rușine!
Alba vezi, el fost cinstit,
Nu rușine, nu-i fugit!
Când cinstit tu alba este
Nu fac eu la voi nimică,
Hai napoi la gât acolo,
Șede culcat, nu fost frică!...

(Anecdote, vol. III.)

T. D. Speranția.

Concurs literar.

— Pentru comitatul Hunedoarei, Clujului și Maramureșului. —

Încurajați de bunul sfârșit la care au ajuns cu concursul publicat pentru comitatul Sibiului, tinerii români din Sibiu, au hotărât să meargă înainte cu publicarea de concurse pentru monografiile economice a comunelor.

Insemnătatea cea mare a lucrărilor de felul acesta, am arătat-o când am dat seamă de sfârșitul întâiului concurs („Foaia Poporului“ numărul 26 și „Tribuna“ numărul 130.), nu mai stăruim dar' asupra ei, crezând că fiecui e cunoscută. Trecem repede la fapte mai departe și publicăm prin aceasta, un concurs nou, de astă-dată pentru cele mai bune monografii (descrieri) economice ale comunelor din comitatul Hunedoarei, Clujului și al Maramureșului.

Fiecare lucrare are să cuprindă monografia unei singure comune, putând fi trimise, gresite, despre o singură comună și mai multe lucrări.

Pentru fiecare comitat e un șir deosebit de câte 6 premii, și anume:

Premiul I. — de 25 coroane.
Premiul II. — de 15 coroane.
Premiul III. — de 10 coroane
Premiul IV. — „Foaia Popor.“ pe un an.
Premiul V. — „Foaia Popor.“ pe un an.
Premiul VI. — „Foaia Popor.“ pe un an.

Despre ce e a se înțelege și cum a se urma la lucrarea unei monografii, înșirăm în câteva cuvinte aci, că ce așteptăm să cuprindă fiecare.

Ele se descrie amănunțit:

Cât pământ are azi comuna în întreg hotarul seu, și cât a avut mai nainte vreme, după cât își aduc bătrânii aminte, ori după-cum s'ar fi aflând chiar documente?

Câtă parte din hotar o cuprind azi grădinile, și cât cuprindeau ele mai de mult, pe când familiile și casele vor fi fost mai puține? În grădini ce fel de poame se cultivă și în ce măsură? Pentru trebuințele casei numai ori și pentru negoț?

Casele oamenilor câte sunt, din ce material alcătuite, din câte camere de regulă

domnul a venit dintr'altă parte, și au primit ei personal milă în scopul ridicării unui monument lui Avram Iancu, care milă însă n'a fost încă, și nici nu era iertat să fie, întrebuințată pentru acel scop, prin care adunare au călcat amândoi ordinațiunea în. minister reg. ung. de interne din 16 Aprilie 1882 nr. 18.613—1882, și în înțelesul aceleia, pe temeiul §-lui 66 din art. de lege 40 din 1879 au fost osândiți, afară de aceea pe temeiul ordin. f. minister r. u. de interne din 15 Martie a. c. nr. 426—1885 a trebuit să fie îndatorați la extradarea (confiscarea) sumei adunate.

Ca moment agravator pentru T. L. Albini a fost socotită împregiurarea, că dînsul ca proprietar al foilor „Tribuna“ și „Foaia Poporului“ a fost de repetite-ori pedepsit și că el apare ca adevăratul adunător, pe când Ioan Moța, nepedepsit, este a se privi numai ca locuitor al lui T. L. Albini, în vremea petrecerii acestuia în arest.

Sibiu, 29 Iunie 1895.

Simonts, căpitanul poliției.

*

Precum reese din partea din urmă a acestei judecăți, căpitanul poliției din Sibiu n'a adus judecata de confiscare de bunăvoie, ci fiindu-i anume poruncit de ministru ca așa să o aducă!

Noi ne-am spus cuvântul asupra acestei fapte ungurești; azi mai pomenim numai, că toate foile din România și foarte multe din străinătate au scris aspru despre Unguri: Așa de pildă „Deutsches Volksblatt“ din Viena scrie:

„Cine cunoaște numai în parte din istoria contemporană pe neînfricatul tribun al poporului român Avram Iancu, trebuie să i-se urce sângele în obraji, văzînd cum se păcătuște în contra celui mai mare bărbat al unui popor întreg. Avram Iancu, care în anul 1848—49 a luptat bărbătește în fruntea poporului român contra rebelilor maghiari, cari sub conducerea lui Kossuth răsturnaseră din tron casa domnitoare legiuită și pustiiseră țeară, chiar după moarte este tratat în chip blăstemat de îngâmfații jidano-maghiari. Aceasta este mulțumita celor de sus pentru slujbele aduse patriei cu atîta lăpădare de sine și credință? Nu roșesc de rușine cei sus puși, că în puternica noastră patrie sînt cu puțință

astfel de fapte? Sau poate vor lăsa ca cu banii adunați pentru cinstirea unui patriot înfocat și acum răpiți poporului român, să fie remunerat Szeles Adorján, Ungurul ce a dat cu dinamită după monumentul lui Hentzy? — (un general împărătesc căruia s'a ridicat în Pesta monument, care în 1848 a bătut rău pe Unguri la ei acasă.)

— Din trecutul nostru. —

Vladislav Basarab.

(Istoria Țării-Românești.)

Între anii 1360 și 1372, în fruntea Țării-Românești stă Vladislav Basarab, fiul lui Alexandru Basarab, și Vladislav este vrednic fiu al bravului seu tată. Sub dînsul Țeara, cu armele ridicate, își lărgeste hotarele spre Miază-Zi și spre Miază-Noapte, băgînd fiori în vecinii sci, chiar și în Ludovic, Regele Ungariei, care de altfel era cel mai mare și voinic Domnitor al Europei în aceste vremuri.

Duh războinic și arzînd de dorul de cucerire, Vladislav abia se urcă pe tronul domniei, și și pleacă cu armată peste munți spre Ardeal, și cuprinde Făgărașul cu tot pămîntul din giurul lui până aproape de Sibiu, alipindu-l la Țeara-Românească. Aduse apoi cete mari de oameni din țeara sa, și îi așeză pe pămîntul cucerit, întemeind aci sate nou românești. Ludovic I., regele Ungariei, năcăjit de aceasta și știind de altfel pe Vladislav că cine e, își adună toată oștirea țării sale și plecă împotriva lui. Dar' Vladislav, șiret și cuminte, îi trimite lui Ludovic soli zicîndu-i prin ei, că li-ar fi doar' mai bine amîndurora, și mai folositor pentru creștinătate, care e amenințată de Turci, să fie ei pe pace, ba chiar în legături de prietenie, ajutându-se unii pe alții contra păgânilor. Regele cunoscînd înțelepciunea vorbelor și se învol să nu se răsboească, lăsându-i lui Vladislav stăpînirea peste locurile cuprinse din Ardeal, ba chiar titlul de „Duce“ al lor și al Bănătului Severinului, pe lângă învoala

ca să-i dea numai ajutor de oaste la vreme de trebuință.

Peste Dunăre dela Țeara-Românească locuiau, ca și acum, Bulgarii, și cu Bulgarii Români trăiau în prietenie. Familiile lor domnitoare erau chiar încus-crite de sub Alexandru Basarab: *Strașimir*, țarul bulgar din Vidin, ținea pe fiica lui Alexandru Basarab, sora lui Vladislav. Ludovic Regele Ungariei, după pacea cu Vladimir, trece Dunărea și ia Vidinul, prinzînd pe țarul bulgar *Strașimir*, cu soție cu tot, dar' purtându-se ce-i drept bine cu ei. Vidinul și împregiurimea rămân sub stăpînirea Ungurilor.

Într'aceea Turcii, puternici în Asia, năvălesc tot mai des și tot mai departe în Europa. Veniseră ei încă pe la 1344 vre-o 40.000, și făcuseră prădăciuni și cuprinderi, ear' acum la 1365, Murat, căpetenia Turcilor, înaintează foarte departe. El bate pe Țarul bulgăresc Șişman și-i cuprinde toată țeara până la Dunăre, apoi începe să prădeze și marginile Țării-Românești! Atacă și Vidinul Ungurilor cu părțile sale, și-l cuprinde, și străbate în Oltenia, (partea dintre Olt, Dunăre și Bănat, din Țeara-Românească). Vladislav Basarab însă e leu în apărarea moșiei sale, și dacă Turcii n'au mâncat bătăi în alte părți, el li-a dat! El îi respinge și-i asvirle peste Dunăre, apoi cu ajutorul unei oștiri ungurești trece Dunărea să scape și Vidinul cu ținutul seu. Încercarea îi ese în plin, el gonește pe păgâni până la Tîrnova și Vidinul e scăpat, dar' Vladislav nu mai dă Vidinul Ungurilor, ci cumnatului seu *Strașimir*, țar bulgar.

De aci năcaz mare! Ludovic I. se ridică cu războiu peste Vladislav, avînd de gând să-l atace din două lături deodată și să-l zdrobească, cum de-a cutezat el, Domn al unui biet de principat valah, să facă așa lucru cu dînsul, Regele cel mai puternic din Europa! O oștire a lui Ludovic avea să se coboare

alcătuite? câți oameni locuiesc într'una? Zidirea școalei în ce stare e, de când făcută? cu câte încăperi? Biserica este din vremuri vechi ori de curînd zidită? Cum, ce? Țîntirumul și progădea în ce stare sînt și unde? Lângă biserică amîndouă? Cum e acum și cum era odinioară?

Descriînd hotarul, să se spună: Cât dintr'nsul e azi arător și cum se ară: o lature numai, ori care unde poate? Cum e azi și cum era mai înainte? Care sînt numirile mai însemnate ale hotarului?

Punctului acesta din urmă să se dea deosebită însemnătate, pentru-că reuniuni străine în fel și chip se sforțază a schimonosi numele de acum al hotarilor și munților, schimbându-le, și de aceea e bine ca noi să lăsăm urmașilor nostri dovezi despre cum s'au numit în zilele noastre felurite părți de hotare, ape și munți.

Ce fel de bucate se samănă, și care în ce cîtățime? Pentru casă numai, ori și pentru vîndut? Ce se știe în privința aceasta privitor la trecut? Sînt ori nu? Mai ina-

inte erau ori ba? Cât fân se adună de pe hotar, câtă otavă? Cât e locul de pășune?

Din acestea roade de tot felul ale câmpului, se hrănesc numai locuitorii și vitele lor, ori mai rămân și de vîndut?

Câte sînt pădurile? Cum se folosesc ele azi și cum mai de mult? Sporesc ori scad?

Cât e locul neroditor azi pe hotar? Cât era mai înainte? Ce încearcă oamenii pentru a-l face și pe acesta roditor?

Cum stă treaba cu vitele? Câte și ce soiuri se țin în comună? Cu ce le hrănesc oamenii? Le păzește pe toate la un loc vîcar sătesc? De când se scot la pășune în câmp și până când? E taur sătesc? Sporesc ori scad? Cum e azi, cum mai de mult!

Trecînd la descrierea oamenilor, se va însemna: Câți locuiesc în sat? De ce nații și religii? Care sînt spițele, neamurile, mai mari prin încuscririle lor? Care mai vechi? Cum e portul? Cu ce se ocupă oamenii? Câți neguțătoresc, cu ce, și de ce nație-s? Câți oameni învățați au eșit din sinul comunei? Câți sînt meserieși și câți acum la me-

serii? Oamenii înșiși sporesc ori scad? Cât de mulți știu ceti și scrie? Câte foi merg în sat?

Să se facă apoi o socoteală peste tot, cât sînt venitele întregi ale comunei, și cât cheltuelile la an?

În sfîrșit și mai mult ca un fel de po-doabă a lucrării, să se spună, dacă cumva pe hotar se află munți mai renumiți, ori ruine de castele, și că ce crede poporul despre acelea? Își au cumva poveștile lor în popor?

Cu un cuvînt să se descrie: tot ce se știe despre pămîntul, locuitorii, vitele și vîntățile ce cad în cuprînsul hotarului comunei, și nimic să nu pară așa de neînsemnat, cât să se creadă a nu fi vrednic de pomenit!

Ca mustră bună, afară de cerințele schitate în întrebările de mai sus, se va putea folosi monografia comunei Orlat ce tocmai se tipărește în „Economul“ adaus la „Foaia Poporului“, și care va fi scoasă și în broșură.

Facem un călduros apel către toți preoții, învățătorii și cărturarii noștri dela sate, să binevoească a lua în dreaptă socotință acest concurs și folosul unei lucrări de acest

din munții Ardealului, pe la Predeal, și anume Săcuii; altă oaste se vină dinspre Vidin, ca amendoauă întâlnindu-se la Tergoviște, cetatea de frunte a lui Vladislav, aci să-1 gătue! Și se pornește bătaie mare între Unguri și Români! Vladislav își împarte și el oastea în două. O parte o trimite sub comanda viteazului seu comandant *Dragomir*, contra Săcuilor năvălitori dinspre Predeal, ear' el însuși se întărește la *Calafat*, pe țărmul de dincoace al Dunării, în fața Vidinului. Ungurii încep trecerea Dunării pe luntri. Vladislav îi întâmpină cu o ploaie de săgeți, dar' față de marele număr al oastei ungurești, e silit să se tragă înapoi și el și corăbiile sale puține române. Se retrage Vladislav spre munți, așteptând vremea potrivită când să deschidă lupta cu puternicul dușman. Dar' în vremea asta, până Vladislav se retrăgea fără bătăi spre munți, Ungurii ce veniau despre Ardeal ajunseseră la Ialomița, aproape de Tergoviște. Aci Români făcuseră mulțime de cetățui și întărituri, dar' totuși suferiră la început câteva înfrângeri din partea ungurească, care îi făcu să se retragă încă din calea lor, lăsându-și înaintea până la locuri lor mai neprielnice de luptă. Ungurii merg orbește înainte și deodată se trezesc înfundați în niște locuri mlăștinoase, rele, neumbrate și cu strimtori, cât vai de ei, ear' atunci oștirea română de sub conducerea voinicului *Dragomir*, dă-i năvală din toate părțile și fără veste asupra lor! *Și i-au bătut acă cumplit pe Unguri și i-au măcelărit de n'a rămas mai nimic de toată oastea lor, omorînd și pe conducătorul lor!* Numai puțini de tot au mai putut scăpa, întorcându-se în Ardeal și aducând și trupul mort al căpeteniei lor.

Dar' după îndurarea unei înfrângeri atât de însemnate, Ludovic din cealaltă parte, nu mai cutează nici el să mai meargă spre Vladislav temându-se să nu-1

fel, și a se pune fiecare pe lucru, ori și mai bine: *însoțindu-se mai mulți laolaltă și așa în tovărășie întorcînd una de tot bună.*

Datele să fie, întrucât numai se poate, acurate, întemeiate pe foile cadastrale aflătoare la ori-care notar comunal. *Să se întrebe bătrânii satului ce știu ei despre cum era mai demult, ori-ce auziseră ei dela părinții lor, și să se însemne împreună cu numele povestitorului.*

Nădejduim că dacă concursul pentru comitatul *Clujului*, întâia-dată a rămas aproape fără răsunet, cu atât mai bogate roade va aduce acum, când și inteligența noastră de acolo se va fi pătruns de frumseța și folosul acestei lucrări.

Ear' de marele și bogatul în Români comitat al *Hunedoarei*, avem legate nădejdi măndre. Cărturărirea de aici nădejduim că va da o probă strălucită despre viața sa, și ne va răspunde apelului cu un număr mare de monografii.

Comitatul *Maramureșului*, în fine, l-am luat în concurs, pentru a da un nou privilegiu inte-

aștepte aceeași soarte care a avut-o partea cealaltă a oștirii sale și care oastea lui Carol Robert! Cuprinsese el cetatea Severinului și 'și-o întărise, dar' o lăsa tot lui Vladislav și încheiă pace cu el, înoid legăturile vechi de prietenie între Unguri și Români spre a se apăra contra dușmanilor de obște. Și de aci încolo Vladislav domnește în pace despre Unguri, stăpânind netulburat peste țeara sa cea cu hotările lărgite și peste ținutul Făgărașului. Și așa nu fără cuvânt putem socoti pe Vladislav Basarab între cei mai mari Domni ai Românilor, care a frânt odată și el Ungurilor gâtul, pentru-că au cutezat a pleca asupra acelei Țeri-Românești *mici*, dar' cuib de *mari* viteji.

În lăuntru, sub Vladislav țeara a făcut pași frumoși de înaintare. Se întemeiază sub el a doua metropolie; se ridică și împodobesc multe biserici și mănăstiri, și alte bune rîndueli s'au făcut într'insa. I. M.

Generalul Traian Doda.

Dăm câteva amănunte despre viața bărbatului însemnat român, înmormântat săptămăna trecută la Caransebeș.

Generalul *Traian Doda* s'a născut din părinți țerani, în comuna *Prilipeț*, (comit. Caraș-Severin,) cercul Bozovici, la anul 1822. În școală ca fiu eșit din popor (grănițer), s'a străduit cu toată rîvna să se desăvîrșească cât mai mult, și cât mai folositor să fie astfel neamului seu, apoi patriei și societății (obștei). Ca soldat a înaintat în curînd din treaptă în treaptă. Inteligența, zelul și caracterul seu tare și cinstit, i-au fost singurul sprigin, afară de curagiul bărbătesc, întâia virtute militară în vremuri de războiu. Dovedă despre această virtute a dat în cele patru războaie (dela 1848, 1859, 1863 și 1866), la care a luat parte și în urma cărora a fost împodobit cu decorații (medalii) de Maiestatea Sa Monarchul, al cărui credincios soldat a fost.

După-ce s'a retras din oștire, a fost ales president al comunității de avere grănițerești, apoi deputat. Ca deputat mai ales

ligenței noastre bune din aceste părți primejduite, de a eși la iveală, a da semne de viață, și a dovedi că ține seamă de mersul românismului în alte părți, și ține pas cu el! Ne vom bucura din inimă și cu noi toți Români, dacă multe vor fi acestea!

Terminul de trimitere încoace a lucrărilor se pune: 1 Noemvrie stil vechiu.

Fiecare lucrare e a se însoți de un plic închis (o cuvertă mică), cuprinzînd un bilet cu numele autorului, și pe plic scrisă titula lucrării. Plicurile se vor desface numai după judecarea tuturor lucrărilor și după-ce s'a hotărît, care sînt a se premia.

Lucrările toate sînt a se trimite la adresa: *Redacția „Foi Poporului” în Sibiu.*

Sibiu, 11/23 Iulie 1895.

Din însărcinarea colegilor nostri:

Victor Tordășianu, I. Russu-Șirianu,
T. L. Albini, Ladislau Dan,
Ioan Moța. Elia Dopp.

la 1887 a atras luarea aminte a lumii asupra sa, și a fost slăvit de toți Români. Generalul *Doda* a croit, așa zicînd, calea pe care porcede de atunci partidul nostru național!

Eată, în câteva cuvinte, de ce e vorba:

În sfaturile sale mari, partidul național român hotărîse, că Români din Ardeal să nu mai iee parte la alegerile de deputați, cei din Țeara-Ungurească însă să mai iee. În 1887 s'a întîmplat apoi, ca în toate cercurile unde Români totdeauna au biruit, au fost bătuti și trântiti de Unguri cu puterea baionetelor. A căzut *Truța* la Baia-de-Criș, *Babeș* la Sasca și **singur** generalul *Doda* a mai putut fi ales la Caransebeș. Durerea și năcazul Românilor era mare. Generalul *Doda* vîzîndu-se *singur*, de tot *singur* Român ales pentru dietă, a luat o înțeleaptă și bărbătească hotărîre:

A trimis președintelui dietei ungurești o scrisoare, în care avînd în vedere stările silită și încordate și nedrepte în care Români au fost împinși, zicea:

„Domnule președinte, să binevoești a aduce la cunoștința dietei că: la desbaterile dietei ungurești eu parte nu iau, dar' nici de postul meu de deputat nu mă lăpăd! pentru-că poporul român, (după cele-ce s'au întîmplat) până acum cel puțin, nu are loc între granițele constituțiunii (legilor) Ungariei!”

Ca o bombă de dinamită a căzut această scrisoare în dieta ungurească! l-a scos pe toți din fire! În chip volnic guvernul năcăjit i-a nimicit alegerea și a rînduit una nouă. Putea s'o facă. Generalul *Doda* croise calea, și arătase pe ce drum are să urmeze ori-care Român, ce va mai fi ales! Așa a și fost. S'a ales protopopul *Mihail Popovici* dela Orșova, și și dinsul a făcut ca generalul, dînd o nouă împunsătură guvernaului și dietei ungurești.

La alegerile ce au urmat apoi, nici Români dela Caransebeș n'au mai luat parte, nici cei din celelalte cercuri electorale din Ungaria.

Vestită e apoi scrisoarea generalului *Doda* ce a adresat-o către alegătorii sei în urma nimicirii alegerii sale, în care dînd seamă despre purtarea sa, zicea:

„Acum nu mai e vorba de un scaun în parlamentul maghiar, ci onoarea națională a poporului român este în joc, a poporului care prin uneltirile măiestrite și ale forței (puterii) scos din toate stările luptei legiuite, și-a găsit cel din urmă refugiu într'al vostru cerc electoral. Însă tocmai de aceea aminte să vă fie că potrivnicii nostri politici, toate le vor încerca, pentru a ne scoate și din această singură fortăreață. Să fiți pregătiți! Veghiați și păziți, să nu vă amăgească șoaptele mincinoase, nici să nu vă sparie amenințările, nici corupțiunea (cumpărarea cu bani și beuturi) să nu se furizeze în inimile voastre.

„Fiți bărbați și să nu perdeți din vedere, că astăzi chemați sînteți să apărați onoarea și vrednicia națională!”

General *Traian Doda.*“

Scrisoarea aceasta a fost improcesuată. La pertractare generalul, bolnav fiind, n'a putut merge. *L-au osîndit la doi ani temniță și 1000 fl. pedeapsă în bani!* Și numai Maiestatea Sa Împăratul, pe care generalul îl slugise atât de credincios, l'a scăpat, iertându-și pedeapsa.

De atunci Români îl țin minte și pe el și vorbele și purtarea lui bravă.

Eată dar' pe cine am îngropat săptămăna trecută la Caransebeș.

Tot mai adânc.

Închipuiți-vă marea, cu ape întinse și liniștite, și pe ea corăbii, și pe corăbii flamuri (steaguri) fălăitoare. Vine furtuna de sus. Atinge întâi flammurile și le bate și le pocnește, cât să le sfărțice, apoi zgudue și clătină corăbiile, în urmă atinge fața apei și o încrețe și o invoalbă și o ridică valuri tot mai adânci și mai adânci, până își perde puterea și slăbește și înceată furtuna, și marea se liniștește rămânând tot mare, și corăbiile scâpate plutesc mai departe, ear' în locul celor-ce s'ar fi cufundat, vin altele, și totul merge ear' înainte, — *furtuna singură*, cu toate furiile ei, *fund trecătoare*.

Întocmai și cu marea popoarelor.

Poporul nostru este și el o mare frumoasă și liniștită, cu corăbiile sale, conducătorii și fruntașii noștri, și cu pânzele ori flammurile lor, foile noastre.

Văzut-au potrivnicii noștri că frumos merg treburile pe această mare, și, în putere stându-le, lăsat-au să se descarce o furtună de sus asupra ei. Au fost întâi și vreme îndelungată lovite de baterile turbatei furtune, pânzele corăbiilor noastre, foile, dar' ele nu s'au sfărțicat, căci pânze tari sunt ele; apoi au urmat teribile zguduituri a corăbiilor noastre falnice: cete întregi de fruntași români duși în fața tribunalelor, aceste guri ale peșterilor din care es venturile dușmane, și au fost loviți și trântiți, până și cea mai frumoasă, cea mai mândră corabie a noastră cu ai sei cărmaci și vâslași, comitetul național. A urmat apoi atingerea valurilor însăși a mării, a poporului, de aripile furtunei, și azi aici, mâne dincolo câte unul ori mai mulți oameni din popor îi vedem isbiți de furia dușmană, prin tribunale, prin gendarmi, prin tot felul de sbiri ai peșterii celei mari de unde pornește furtuna, din Pesta. Apoi *tot mai adânc* a început a despica furtuna în apele noastre. Pildă zecile de osândiri și prigoniri în toate părțile, a oamenilor noștri. Ca o despicătură nebună de aceasta trebuie să socotim și vestea de mai jos, ce o primim din *Balomir* (com. Hunedoarei.) Eată-o:

Balomir, Iulie 1895.

Domnule Redactor,

Marți 4/16 Iulie, făcând tinerimea din comuna *Șibot* clacă la seceriș, după-cum e obiceiul locului, au dus cu sine și un steag, de care atrîna un *brâu național*. Îndată-ce însă au băgat de seamă gendarmeria, li-a pus gând rău și seara la întorcerea în comună a secerătorilor, cari veniau cântând și strigând să trăească nația românească, patru gendarmi au sărit asupra tinerilor flăcăi, și *prinzând din acestia pe 12 inși, i-au luat între baionete cu steag cu tot, și i-au dus încă atunci noaptea la Deva unde până astăzi se află tot închiși!* Ce va urma din aceasta nu știm, destul că poporul este tare tulburat de înțempleră aceasta. Nu s'au mai pomenit astfel de batjocuri pe nația română! *Un sătean.*

Știrea este fără îndoială dureroasă. Dacă chiar au greșit tinerii purtând tricolorul ca steag, nu trebuiau închiși, ci cel mult scriși și apoi făcut arătare contra lor. Dar' nu! Haid numai la temniță!

Care va să zică tot *mai adânc și mai adânc*, despică furtuna dușmană brazde în marea noastră. Dar' chiar aceasta ne e chezeșia, că și ea e tot mai aproape și mai aproape de sfârșite, și dulce va fi revărsatul liniștei și al razelor soarelui după viscol!

Iubiții noștri oameni din popor numai să nu se lase înfrigați, căci atunci nu e bine, ci să-și păstreze și cumpătul și *curagiul*, și să nu se plece nedreptății, vină ea din ori-ce parte. Să nu uităm că ori-ce furtună își are sfârșitul, că nu e suș fără coboriș, și oamenii noștri mari, lucră din răspuțeri la împingerea cât mai repede a apăsătorilor noștri spre coboriș și pe el în jos!

Să nădejduim și să ne ținem tari!

SCRISORI.

Petrecere reușită.

Seliște, Iulie 1895,

Domnule Redactor,

Duminea trecută, în 9/21 Iulie, s'a dat în frumoasa și marea noastră comună românească *Seliște*, o petrecere de vară de cătră *Reuniunea meseriașilor români din Seliște*. Cu bucurie pot să vă vestesc, că petrecerea a fost foarte reușită. Public străin drept că n'a fost mai de loc, dar' a fost mare mulțime din Seliște, arătând interes și sprigin pentru reuniunea meseriașilor noștri. Adevărat că această folositoare reuniune e și vrednică de sprigin.

Despre decursul însuși al petrecerii, mai mult vrednic de însemnat e, că s'au jucat *„Călușerul“* și *„Bătuta“* de 12 tineri și un vâtav, și s'au jucat, dar mai ales *„Bătuta“*, încântător de frumos! Nu am destule cuvinte de laudă la adresa voinicilor călușeri și a vâtavilor lor.

În pauză publicul a fost desfătat de corul meseriașilor condus de dl învățător *Iuliu Crișan*. Șirul cântărilor s'a început cu *„Deșteaptă-te Române“* și s'a urmat cu altele, și, spre lauda corului însuși și a conducătorului seu fie zis, au cântat foarte bine și spre desevârșita mulțumire a ascultătorilor. Mergând înainte cu învățarea și deprinderea, corul acesta își va face încă, cu vremea, un frumos nume. Însuflețirea a fost mare, și mulțumirea poporului deplină. Tot în pauză s'a declamat și o poezie privind pe meseriași.

Venitul material a fost și el frumos și s'a dat ca ajutor fondului *„Reuniunii meseriașilor“*.

Penele de cocoși ale gendarmilor, firește nu puteau să nu se vadă și ele. Patru gendarmi erau așezați de pază aproape de locul petrecerii, ca nu cumva, vezi Doamne, Seliștenii să facă cu acest privilegiu vre-un plan de răsturnare a „ideii de stat maghiar“!

Reușita frumoasă a petrecerii slujească de răsplată și laudă comitetului arangiator (pregătitor), care a ostenit pregătind cele de lipsă pentru petrecere.

Picolo.

Stări economice.

În ținutul *Grădiștei* (lângă *Hafeg*), zice *„Revista Orăștiei“*, recolta anului acestuia promise a fi una dintre cele mai bune. Sămănăturile de toamnă, deși rari, dar' spicele sunt încărcate, ear' cucuruzele în timpul acesta cald și ploios se desvoaltă de minune. Numai de le-ar fi de bine, cum zic țeranii, adecă de ar scăpa de o grindină. Fânețele de luncă sunt bune, dar' cele de munte sunt slabe. Poame nu se vîd a fi prea multe.

Din *Balomir* (com. Hunedoarei) ni-se scrie, că *secerișul* a dat frumoase roade, numai cât holdele din pricina secetii de primăvară, au rămas cam rari. Holdele din porumb (cucuruz) până astăzi sunt foarte frumoase și de multă roadă făgăduitoare.

Din *Opatita* (com. Timiș) ni-se împărtășește, că *cucuruzele* pe acolo sunt foarte frumoase, *de doi metri înalte*; au rodit și rodul a înflorit (i-a eșit „chica“). Se sapă a doua-oară cucuruzele ce au fost sămănate în pământurile unde a fost rapiță.

Grăul e gata cu seceratul, se adună de pe câmp și Marția trecută, în 4/16 Iulie, s'a început și treeratul cu mașina.

Pe un juger (1600⁰) de pământ au căpătat oamenii de la 20 crucei până la 30, ear' pe alocurea și peste 40 cruce. O cruce are la noi 14 snopi. Oamenii mai săraci au treerat, ne mai având grău bătrân pentru pâne, și au aflat că o cruce dă câte 30 litre, pe alocurea și 45 de litre. Prețul pentru grăul nou este 6 fl. de maza metrică. Sărăcimea îl vinde și cu mai puțin, d. p. cu 5 fl. 50 cr.

Din *Cenadul-sêrbesc* ni-se vestesc următoarele privitor la starea sămănăturilor:

Grăul a dat roadă bună; *cucuruzul* de va umbla vreme tot priincioasă, va fi foarte îndestulitor. Apoi fiind *Cenadul* nostru vestit de *curechiu* (varză), acum în acest an, după-cum se arată, ne vom pute mândri cu curechiul, că de multă vreme nu s'a văzut așa frumos!

Din *Chelmac* lângă *Lipova* ni-să scrie: În hotarul comunei noastre în acest an roada câmpului e foarte îmbucurătoare. *Grăul* se seceră acum și e bun. *Cucuruzul* este la legat, numai ploaie îi mai lipsește, și e tare frumos. *Ovesele* și *prunele* nu sunt prea făgăduitoare. *Fânul* e mult și frumos.

Mai departe Vă fac cunoscut, că în comuna noastră de 2 săptămâni au izbucnit o boală cumplită de gura și de picioare între vite. S'au bolnavit: boi, oi, capre și porci. Unele sunt așa de bolnave, că nu avem nădejde să scape de perire. Porcii au și început a peri cei sub 1 an. Bieții oameni s'au lăsat în știrea Domnului.

Vine târgul sfântului Ilie, care va fi oprit, spre paguba poporului care ar vinde câte ceva.

Înștiințare.

Pentru cultivătorii de poame. În scopul producerii de vin și spirt de poame, și mai ales în scopul urcării prețului poamelor, înaltul minister r. u. de agricultură aduce la cunoștință, că este aplicat a le pune la îndemână cultivătorilor de poame, pe timp hotărit și în chip gratuit, 10 mori și teascuri de vin de poame de *Normandia*, precum și 3 căzane, sistem *Krisanics*, de fert spirt. Aceste mașini se pun la îndemână reuniunilor ori comunelor pe timp de 3 săptămâni. După folosire, folositorul este îndatorat a da îndărăt mașinile în stare bună, în magazinul unde i-se va spune, ori a le da altuia spre folosire. Cerețile provăzute cu timbru de 50 cr. sunt a se înainta până la 1 August a. c. n. la ministerul de agricultură. În același timp se face cunoscut, că prețul morii de *Normandia* în Franca e 70 fl. și prețul căzanului de fert spirt în *Budapesta* este 260 fl. Ca mijlocitor la cumpărări pentru singuratici, e dl *Molnár István*, comisar ministerial în *Budapesta*.

Sibiu, 23 Iulie n. 1895.

Comitetul central al *„Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului“*.

Iosif Pop,
v.-preș.

Victor Torodășianu,
secretar.

CRONICĂ.

Parastas se va ține Duminecă la 16/28 Iulie în biserica din Sibiiu-Cetate pentru neuitatul *Nicolae Roman*, martirul „Replicei“.

Nevrednici de numele lor! „*Tribuna*“ publică următoarele: O știre foarte întristătoare ne vine la cunoștință din Munții-Apuseni: domnul *Ioan Todea*, preot în Albae, s'a făcut membru al „*Kultur-egylet-ului*“ și în toată purtarea sa, se arată foarte „patriot!“ De zidirea bisericii nici grije nu are, dar' la benchetueli cu *gendarmii* știe și are vreme să meargă, unde cânta de ale lui *Kossuth*, ca să-și susțină „grația“ (dragostea) *kultur-egylet-iștilor!*— E fără îndoială, nevrednică de un preot român această purtare! Și încă în ce anume părți ale țerii se întâmplă aceste nerușinate căciuliri? Chiar în Munții-Apuseni, în acea parte a pământului locuit de Români, de care mai multe nădejdi avem legate și de unde au răsărit cei mai viteji, cei mai buni ai noștri! Are dl *Todea* și cei-ce vor mai fi ca dînsul, știre despre aceea, că al cui urmaș e dînsul și al cui sat îl pângărește înscriindu-se între membrii *Kultur-egylet-ului*? Știe d-sa că *Albacul* e satul lui *Horia*, și că e păcat și rușine să fii chiar acolo atât de fricos precum d-sa pare a fi, când se face membru al *Kultur-egylet-ului*? E totuși prea de tot nevrednic acest lucru!

Ticătoșii gendarmerești. În legătură cu cele scrise în nr. 25 al foii noastre, sub același titlu, ni-se mai împărtășesc următoarele: „După-ce m'am întors din România în 18 Iunie, m'a luat o patrulă de gendarmi și m'au dus în casa primarului nostru, unde mai erau încă trei gendarmi. M'au luat la întrebări, dela 2 ore după amezii până mai la 10 seara! În vremea aceasta m'au dus de 2-ori acasă și mi-au cercetat toate hârtiile, ca să vadă cu cine din România stau în corespondență, și ce epistole am de pe acolo. N'au găsit nimica, dar' au întimpinat pe omul ce l-am fost trimis eu la postă cu arătarea contra lor, a gendarmilor, și cu publicarea la foaie. L-au întrebat aspru că unde a fost, și i-au cerut recipisele, le-au cetit; și m'au întrebat ce am eu cu „*Foaia Poporului*“? Spune ce ai cu noi? iute! aici suntem, spune-ne ce vrei? Li-am răspuns că nu-'s dator să le spun, până acolo unde voiu fi întrebat de domni, înaintea cărora își vor lua și ei pălăria! Ce ai cu „*Foaia Poporului*“? Ce ai trimis acolo? Ce am vrut am trimis! Apoi înjuratu-m'au urît și prosteste, mi-au zis: ai să pățești tu mai al dracului ca *Cârțan*! Te-om sătura noi de „*Tribuna*“ și „*Foaia Poporului*“ bûdôs oláh! vorbe vrednice de limba lor! Gendarmii totdeauna când vin în comună ântâiu vin la *Stoica János*, fost și el gendarm, acesta le dă sfaturi și pe vorbele lui fac apoi cercetări! Fie-ți de bine acestui „Român“!

Constantin Folea.

Cetitorilor noștri. Îndreptăm luarea aminte a cetitorilor noștri din comitatul Hunedoarei, Clujului și Maramureșului, asupra concursului literar, ce-l publicăm în foia acestui număr.

O moartă vie. Din Rusia se scrie o întâmplare hazlie: Două femei măritate, au fost duse în spitalul din Chișineu. În cancelaria spitalului s'au schimbat hârtiile bolnavelor și întâmplându-se să moară una, atestatul de botez și de înmormântare sa trimis bărbatului celei care încă trăia. Omul știindu-se veduv, în

scurt timp se însură, dar' mare le fu mirarea însurăteilor, când văzură după câțeva vreme intrând femeia însănătoșată în casa bărbatului seu. Bărbatul și toți cunoscuții credeau, că nefericita venise de pe lumea cealaltă, și a trebuit să intrevină poliția, ca să adeverească că nu e strigoi!..

Convocare. Adunarea generală ordinară a despărțământului XXXII. Dicio-Sân-Martin al „*Asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român*“, se convoacă pe 11 Aug. st. n. în *Dicio-Sân-Martin*. Program: 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul subcomitetului despre starea cassei. 3. Alegerea comisiunilor pentru revederea raportului și a cassei precum și pentru înscrierea membrilor noi și încassarea taxelor. 4. Disertațiuni. 5. Alegerea trimisilor la adunarea generală a „*Asociațiunii transilvane*“ din estan. 6. Numirea locului adunării viitoare. 7. propuneri. Închiderea adunării. Dicio-Sân-Martin la 15 Iulie 1895. *Vasile Zehan*, director, *Simion Caluț* secretar.

— Adunarea generală ordinară a despărțământului XIII. (Abrud) al „*Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român*“ prin aceasta se convoacă pre ziua de 11 August st. n. a. c. la 10 ore n. d. a. în biserica greco-orientală din *Sohodol-sat*, cu următorul Program: 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul subcomitetului: a) al secretariului, b) al cassarului. 3. Exmiterea unei comisiuni pentru încassarea taxelor și înscrierea de membri noi. 4. Cetirea disertațiunilor ce se vor insinua la presidiu cu 24 ore înainte de ședință. 5. Întregirea comitetului. 6. Defigerea locului pentru ținerea proximei adunări generale. 7. Propuneri eventuale. 8. Exmiterea unei comisiuni pentru verificarea procesului verbal. *Roșia-montană*, 16 Iulie n. 1895. *Dr. Simeon Caian*, director, *Ioan Maior*, secretar.

Moarte. În *Cenadul-sârbesc* a răposat *Lazar Fivu* în vîrstă de 56 ani de morbul numit „*rac*“, pe care l'a avut în stomac. — Din *Bruznic* ni-se scrie, tinărul *Valeriu Făraș*, student absolvent al școalelor comerciale (neguțătorești) din *Lipova*, a încetat din viață la 15/27 Iunie în etate de 20 ani. Îl deplânge nemângăiatul seu tată *Atanasie Făraș*, inv. pens. Fie-le țărina ușoară.

Petrecere cu joc se dă Joi în 20 Iulie (1 August) a. c. în ziua sft. Ilie în grădina școalei din *Seliște*. Începutul la 12 oare. Prețul de intrare: de persoană 1 coroană, de familie 2 coroane. Venitul curat se va da fondului pentru ajutorarea studenților din *Seliște*. La cas de timp nepotrivit, petrecerea se va ține în sala școalei.

Grindină. Din *Odverem* (com. Albeide-jos) ni-se scrie, că în 4 Iulie s'a descărcat peste comuna numită o ploaie grea amestecată cu grindină de mărimea nucilor, sdrobînd toate bucatele și viile de pe hotar, și cu ele și toată nădejdea bietului popor și roada câmpului ce făgăduia să fie îmbelșugată.

Îndreptare. În articolul nostru din Nrul trecut „*Solgăbiru primejdios*“ s'au strecurat unele erori pe care le îndreptăm prin aceasta. Șaldorf nu e în comitatul Sibiiului, ci al *Târnavei-mari*; ear' solgăbiru cu pricina nu se chiamă *Todor* ci *Fodor Lázár*. În sfârșit despre femeia împrișinată țeran ni-se spune că nu e prin România, ci e aici (în *Petersdorf*).

R Î S.

La un examen. Întimplare dintr'o școală de-a noastră din acest an:

Protopopul către un școlar: *Cari oameni se numesc „creștinii“?*

Școlarul: *Cei botezați cari cred în Christos.*

— *Dar' sînt și oameni nebotezați?*

— *Sînt.*

— *Și cine sînt aceia?*

— *Aceia sînt — Ungurii!..*

Dela examen.

Învățătorul: *Ionescule, spune-mi tu un substantiv.*

Ionescu: Un crastavete.

Înv. *Bine. Spune-mi acum și tu Popescule unul.*

Popescu: ... Alt crastavete!

CETITORII SÎRGUINCIOȘI

ai
„FOII POPORULUI“.

— Răvaș de laudă pentru cetitorii noștri din popor, care ni-au dat dovezi de dragoste către cetit și scris, trimițându-ne felurite scrisori. —

Nicolae Micleușiu din Șibișel; *George Mateiu* din Ususeu; *Rusaiu Bălan* din Vrani; *Petruț Breznicean* din Hunedoara; *Nicolae Bojin* din Iabuca; *Toma Coșteiu* din Porcești; *Ioan Franțiu* din Țerova; *Pavel Buțu* din Boroș-Ineu; *Stefan Sasu*, *Dumitru Rebrîșorean* și *Iosif Cosmuța* din Bistrița; *Ioan Pamfilie Roșu* din Lancrăm; *Ioan I. Bârsan* din Brașov; *Nicolae Comșa* și *Teodor Negreu* din Nădlac; *Iulian Muntean* din Oieșdea.

POSTA REDACȚIEI.

V. M. în F. Bănueală neadeverită. Spui că se svonește, se aude numai, dar' nu știi sigur că dl prtp ar fi vina. Așa nu putem ataca. Când veți avé știre sigură și vi-se va fi publicat ori s'a conchemat comitetul comunal ca să aducă hotărîrea, în ajunul primejdiei dar', scrie-ne și vè vom veni și noi într'ajutor prin foaie.

Un student în M. B. E numai firesc ca stăpânul pământului să poată oprî trecerea cu caréle, cu vitele și chiar cu picioarele peste pământul seu. Altfel ce roade poate el lua de pe holdă, dacă va lăsa să i-o calce cine vrea? Peste tot locul e așa, și e cu dreptate.

L. în Ard. Sosite prea târziu pentru acest număr. În cel viitor o punem, scurtând ceva din ea.

D-sale Dum. M. în Chirileu. Vezi numărul 21 al „*Foii Poporului*“ la foia. Am scris dare de seamă amănunțită asupra lor, — dar' d-ta n'ai cetit-o și ne pui acum o întrebare la care noi de mult 'ți-am dat răspunsul.

D-sale *Petru Geju* în *Ternova*. Nu se va pute cāsători nici după noua lege, decât împlinind anii, ori avînd îngăduință, ca și până aci.

Abonatului 6077. *Firlisva* (*Felső-Ilosva*) se află în comitatul *Solnoc-Dobâca* (*Szolnok-Doboka*).

Dlui E. F. în Ș. „*Pietatea*“ nu se mai află. Florenul primit.

D-sale *Nicolae Dragoescu* în *Mocerîș*. Sînt scornituri. Așa ceva s'ar ști deloc prin foi. Răspunsurile urmează la rîndul lor în „*Economul*“.

Abonatului 8361. Nu o putem publica. Îți bați joc de o femeie punîndu-i numele. Așa nu merge.

Dlui C. V. în P. Ne e peste putință a publica un raport atât de lung și scris atât de nepopular, despre un examen. Scrie-ne ce să facem cu manuscrisul?

Pentru redacție și editură răspunzător: **Ioan Ciontea.**

Proprietar: **T. Liviu Albini.**

LOTERIE.

Tragerea din 20 Iulie n.

Budapesta: 84 31 13 51 71

Tragerea din 24 Iulie n.

Sibiu: 23 30 87 37 57

Cărți mai noue.

Din „**Biblioteca pentru toți**“ edată de dl *Carol Müller* în București, au apărut până acum afară de cei dintâi 10 numeri, pentru cari caută »*Foia Poporului*« nr. 27 și 28 din estan, și alții de mai nainte, — încă următoarele cărți:

Nr. 11 sub titlul: „*Din tinerețe*“; „*Tatăl*“; „*Pipița și Mițu-Picu*“; „*Mănunchiul*“, — nuvele *Andrè Theuriet*, valoros scriitor francez din zilele noastre; traducție de *Dumitru Stăncescu*. Nuvelele sunt de o deosebită gingășie și farmec. Te leagă prin puterea lor, și sunt traduse foarte bine.

Nr. 12 va fi „*Nuvele*“ de *Mihail Demetrescu*, și va apare în curând.

Fiecare volum e de câte 7 coale (112 fețe) tipărit frumos și pe hârtie bună, costând numai câte 16 cr.

Fiindcă multe exemplare trimise de noi francate, s'au perdut la postă, e de dorit să se procure mai multe exemplare deodată, trimitându-se 20 cr. peste preț pentru expedarea lor recomandată.

Insemnăm aci că broșurile de sub numerii 1, 2, 4, 5, 7, 8, și 9, din »*Biblioteca pentru toți*«, au fost aprobate și recomandate și de ministerul școlilor de Țeara-Românească, ca bune de premii școlarelor și tinerimii peste tot!

Din „**Biblioteca de popularizare**“ a dlor *Rălian și Ignat Samitca* în Craiova, au apărut următoarele broșure:

Nr. 1. »*Nuvele Siberiene*« de *V. Koroľenko*.

Nr. 2. »*Nuvele țerânești*« de *Björnsterne Björnson*,

Nr. 3. »*Nuvele populare*« de *Leo Tolstoj*,

Nr. 4. »*Schițe*« de *Fan Neruda*.

Mai nou, eșite acum de sub tipar:

Nr. 5. »*Sase nuvele*« de *I. P. Jacobsen* vestit scriitor din Danemarca.

Nr. 6, va fi: »*Nuvele*« de *H. Balsac*, unul dintre cei mai puternici scriitori francezi!

Toate scrierile din această bibliotecă sunt traduse de dl *I. Husar*.

Fiecare volumaș de 7—8 coale costă numai câte 16 cr.

Toate se pot ave dela „**Institutul Tipografic**“ din Sibiu.

A eșit de sub tipar:

HOMO SUM.

ROMAN

DE

GEORGE EBERS.

Prețul 1 fl. sau 2 lei 50 bani.

Institutul Tipografic în Sibiu.

Legea veterinară.

Atât primăriile comunale, cât și fiecare econom au trebuință să cunoască **legea numită veterinară**. Dl *Tormay Béla*, secretar de stat în ministerul de agricultură, a scos la lumină o explicare poporală a legii amintite. În această explicare se vorbește pe larg despre pasapoarte, de tirgurile de vite, de boalele lipicioase și multe alte lucruri folositoare. Reuniunea agricolă română din Sibiu a tradus această carte în limba română poporală. Cartea se numește:

Învățătorul *Munteanu*

împărtășește economilor cele mai de lipsă cunoștințe

despre

LEGEA VETERINARĂ

și

BOALELE CONTAGIOASE

stând cu dînșii la sfat în lungile seri ale iernii.

De

Tormay Béla.

(134 pag. marț)

Cartea costă 30 cr. (cu porto postal 35 cr.) și se poate cumpăra dela

Institutul Tipografic în Sibiu.

In editura „**Institutului tipografic**“ a apărut și se află de vânzare

Prăsirea pomilor

de

D. COMSA,

membu în comitetul central al „**Reuniunii române agricole**“.

Prețul unui exemplar 12 cr.

Hârtie de scrisori
cu inscripția

„**Totul pentru Națiune!**“

lozinca sublimă a Fetelor Române efectuează **Librăria „Institutului Tipografic**“ în ori-ce mărime de hârtie, cu diferite arabescuri, în cutii sau fără cutii.

Institut tipografic în Sibiu.

A eșit de sub tipar și se află de vânzare la **Institutul Tipografic în Sibiu**

MEMORIALUL

arhiepiscopului și metropolitului

Andrieu baron de Șaguna

sau

luptele naționale-politice ale Românilor

1846—1873

de

NICOLAE POPEA,

archimandrit-vicar arhiepiscopesc.

Tomul I.

Prețul 1 fl. 30 cr.

Două locomobile

aproape nouă

unul cu 2½ până 3 puteri de cai,
unul cu 4 puteri de cai, amândouă
fabricat englezesc se vând cu prețuri
ieftine la [2318] 2-3

Andrei Rieger,

prima fabrică ardeleană de ma-
șini agricole și turnătorie de fer,
SIBIIU.

INSTITUT TIPOGRAFIC în SIBIIU.

A doua edițiune

din

ȚINEREA VITELOR

de

Eugen Brote,

president al „Reuniunii române de agricultură din
comitatul Sibiiu“.

Prețul unui exemplar 12 cr. v. a.

La „Institutul Tipografic“ în
Sibiiu se află de vânzare:

Portretul domnului

Dr. IOAN RAȚIU.

Cu 50 cr.

Portretul domnului

Dr. V. LUCACIU.

În mărime de 38×28 cm.

Cu 50 cr.

TABLOUL

Deputațiunii române la Viena.

Cu 2 fl.

TABLOUL

„CONFERENȚEI NAȚIONALE“.

În mărime 33×50 cm.

Cu prețul de fl. 1.60, ear' cu trimiterea prin
postă fl. 1.70.

Tabloul condamnaților

în

PROCESUL MEMORANDULUI.

Cu 3 fl.

Tabloul apărătorilor.

Cu 3 fl.

TABLOUL

BIUROULUI DE PRESĂ.

Cu 3 fl.

Institut Tipografic T. Lăviu Albini.

Banca generală de asigurare „TRANSILVANIA“

ÎN SIBIIU.

fundată în anul 1868

[963] 25—

asigurează prelungă condițiunile cele mai favorabile:

- în contra pericolului de foc și exploziune clădiri de ori-ce fel, mărfuri, produse de câmp, mobilii etc.
- pe viața omului în toate combinațiunile, precum: asigurări de capitaluri pe cazul morții și pentru terminuri fixate, de zestre și de rente.

Dela fundarea institutului se plătiră:

Despăgubiri pentru daune cauzate prin foc	Sume asigurate pe viață
în a. 1869—1891 fl. 905,194.22	în a. 1870—1891 fl. 697,207.44
în a. 1892 „ 48,911.78	în a. 1892 „ 57,791.88
în a. 1893 „ 34,925.85	în a. 1893 „ 53,119.28
în a. 1894 „ 56,333.20	în a. 1894 „ 59,659.—
Suma fl. 1.045,365.05	Suma fl. 867,777.60

1,913.142 fl. 62 cr.

Conform bilanțului pentru 1894 fondurile de rezervă și garanție se urcă la
920.257 fl. 36 cr.

Prospecte și formulare se dau gratis.

Deslașiri se dau și oferte de asigurări se primesc prin Direcțiune în Sibiiu,
(Strada Cisnădiei Nr. 5, casa proprie), sau prin Agenturile generale și principale în Brașov
(H. Hermann), Cluj și Arad, precum și prin Agenturile speciale în locurile mai însemnate.

Gichtfluidul
G. lui 1793/8-40
KWIZDA
De mulți ani probat oa
leac de casă, care alină
durerile. Fricțiuni întăritoare
și după ture mari. Pre-
țul unui flacon ¼ fl. 1 v. a.;
flacon ½ 60 cr. v. a.
Deposit principal:
Apoteca cercuală
Korneuburg I. Viena.
Se poate căpăta în toate farmaciile.
Se se observe cu atențiune
marca și se se ceară exclusiv
Gichtfluidul
lui
KWIZDA

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: ARAD, casa proprie, calea Archiducele Iosif nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 80.000.

Depuneri fl. 800.000. Circulația anuală fl. 10,000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5%
interese fără privire la termenul de abdicere.

Darea de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea casei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc
îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin postă și se efectuesc momentan
după sosirea comandei.

[759] 21—46

Direcțiunea institutului.

Pentru tipar responsabil Iosif Marschall.

ECONOMUL

redactat de I. COSTIN,
preot.

Legea despre camătă.

Pentru poporul nostru sătean este de mare lipsă să cunoască și dînsul părțile mai însemnate din legea despre camătă.

Partea care se plătește pentru folosul banilor împrumutați se numește interes sau camătă. Legea a stabilit anumită regulă câte interese sau camătă poate lua creditorul după 100 fl. de la împrumutător. Interese sau camătă totdeauna se socotesc dela ziua când s'a încheiat contractul sau obligațiunea de împrumut. Dacă în contract n'ar fi pus termenul de împrumutare, atunci creditorul numai din ziua care își pretinde replătirea datoriei poate pretinde interesele. Mai virtos dacă nu poate adevări, că creditorul a provocat de mai nainte pe împrumutătorul ca să-i plătească suma împrumutată. (Hot. Cur. 1 Sept. 1885 nr. 1156).

Dacă creditorul sau încredințatul aceuia a primit dela datoras camătă pe timp înainte, până la împlinirea termenului nu poate pofti plățirea capitalului (capetele de bani). Adecă termenul de replătire este prolongit până la zina în care este plătită camătă (Hot. Cur. 13 Nov. 1877 nr. 662).

Judecătoriile nu pot statori mai mare camătă de 8% și dacă s'ar fi făcut învoeala între creditor și împrumutător înainte de legea despre camătă. Pretensiunile cari s'au născut din prinderi (rămăsurii), că afirmarea unuia este adevărată a celuilalt ba. Fiind legătura pusă în bani, asemenea datorii, judecătoria cu drept nu le poate încassa.

Cine ar lua mai mare camătă de 8%, cade în transgresiune, adecă păcatul usurării (cămătăriei).

Usurarul sau creditorul, care ar folosi lipsa și neștiința deapropelului seu împrumutându-i datorasilor sau chizeșilor cu scop vedit ca să-i păgubească sau ruineze prin usură nelegiuită, aceia calcă legea și sevîrșesc transgresiune. Aflându-se, unii ca acestia, trebuie judecați pe lângă pierderea diregătoriei, dacă au diregătorie, la pierderea tuturor drepturilor politice. Afară de aceste pot fi judecați la 6 luni temniță și dela 100—200 fl. pedeapsă în bani.

Nici camătă dată pentru locuință nu poate trece peste 8%. Ivinduse din asemenea împregiurări procese, după apreațirea serviciilor suma care trece dela 8% se socotește cătră capital. (Hot. Cur. 2 Decembrie 1884. nr. 2894).

Foloasele fenațelor (luncilor, livezilor, rîturilor) de cosit date ca camătă, nu pot face transgresiune contra legii. Produsul fenațului fiind expus vremilor, de altă parte neputându-se statori cu martori, că

fenațul ar aduce mai mare venit decât este iertat a lua camătă după capital; de altă parte, neputându-se afla nici măsura deplină a teritorului, după care s'ar pute statori de pricepători venitul anual, din care să se poată constata transgresiune contra legii despre usură: foloasele din fenațe nu pot forma causă de transgresiune (Hot. Cur. 1 Iunie 1887 nr. 9222).

Dacă cineva s'ar încumeta, ca pentru ascunderea călcării de lege să câștige hotărîre judecătorească sau pace, ori dacă sub mantaua unei afaceri sau prin cambii s'ar încheia îndatoriri ilegale; dacă un individ drept ar fi câștigat prin îndatorire în onoare(?) și jurământ din partea cutărui usurar de profesiune, care încheie îndatoriri de usurarie din profesiune, și apoi le strădă altora sau însuși trage foloasele și care poate a fost și pedepsit pentru asemenea păcate. Unul ca acela se pedepsește cu 2 ani temniță și 4000 fl. pedeapsă în bani. Dacă n'ar fi împămîntenit în această țeară poate fi scos de pe teritorul ei.

Nu se poate învinui de transgresiune, care înainte de intrarea legii în vigoare ar fi încheiat după o valoare într'adevăr existentă camătă peste 8%, și improcuează încassarea după intrarea legii în vigoare.

Tot această procedură servește de formă și pentru cazul dacă cineva încassează pretensiunile în camete după intrarea în vigoare a legii. Adecă conform legii din 1877 art. VIII. § 5, cametele peste măsură, cari odată s'au plătit de bunăvoie nu se pot pretinde să fie restituite, adecă replătite. Așa nu pot fi socotite în suma capitalului împrumutat. La afacerile de zalogire ilegală, folosul anual al obiectului zălogit și dacă trece peste măsură camătă, nu poate fi socotit la micșorarea capitalului împrumutat.

Creditorul dacă e neguțător și pofteste mai mari provisiuni, decât cele statorite afară de pedepsele amintite cu judecată poate fi oprit dela continuarea comerțului dela 1—5 ani.

Cametele cari s'au sporit din cauza că contractul sau obligațiunea nu au fost făcute bine și cu temei, judecata nu va judeca plățirea lor (Hot. jud. supr. 31 Aug. 1881 nr. 5111.)

Când împrumutătorul, sau care dă obligațiunea nu pricepe limba în care s'a făcut contractul, și nici nu 'i-s'a explicat, 'i-se judecă pe camătă legală. (Hot. jud. supr. 1879 18 Decembrie nr. 7056).

Dacă judecătoria pentru transgresiune de usură a judecat pe cineva, în această judecată trebuie să declare de nulă și afacerea încheiată, prin care s'a putut constata transgresiunea. (Hot. Cor. 12 Octombrie 1886 nr. 2561).

Procesul de transgresiune se pornește de procurorul regesc la cererea păgubitului, soția, consăngenii, tutorul sau curatorul aceuia.

În cas dacă prin usura nelegiuită se păgubește sau sărăcește o comună sau provincie, cauza trebuie să fie cercetată de cătră congregațiunea comitatensă. Dacă s'ar descoperi prepus întemeiat congregațiunea este îndatorată a face arătare cât se poate de clară ministrului de justiție. Dacă darea în judecată a ajuns în putere de lege judecata civilă se schimbă în judecată criminală.

Dacă usurarul 'și-a cores nelegiuirea, adecă a restituit (replătit) toate pagubele, adecă usurile primite cu nedreptul împrumutătorului, încât pentru sine nu 'și-a reținut decât 6%, atunci nu cade sub pedeapsă.

Usurarul, care va înșela un minor, încât acela 'și-ar perde drepturile sale prin cuvintele de onoare sau promisiunile făcute, poate fi pedepsit cu temniță de 2 luni și 300 fl. bani.

Cametele care nu s'au pretins în timp de 3 ani devin prescise, adecă se perd. Dacă cererea pentru încassarea acestor camete s'a dat în cursul acestor 3 ani, atunci cametele mai vechi de 3 ani nu se perd. (Hot. Cur. 13 Sept. 1887. Nr. 2212). Vremea se socotește dela intrarea în vigoare a acestei legi adecă anul 1883. Prescripția se împedecă prin recercarea judecătoriei. Admoniarea judecătorească și abzicerea de proces numai atunci împedecă prescripțiunea, dacă datorasul recunoaște pretensiunea creditorului (Hot. Cur. 3 Ianuarie 1889 Nr. 7973).

Prescrisă devine camătă și atunci, dacă interesatul 'și-a dat la vreme cererea pentru încassarea cametei, a primit și judecată, s'a dispus chiar și execuția; dar' în cursul de 3 ani n'a cerut efectuare, execuțiune (Hot. Cur. 25 Octombrie 1889 Nr. 5517).

Creditele în cărcîme nu pot fi mai mici de 2 fl. și mai mari de 8 fl. Judecata privește de plătită toată suma de mai înainte ori a format obiect de recercare ori ba. Nu se țin de categoria aceasta datorii în cărcîme, care nu s'a făcut prin oameni lucrători adecă muncitori de pluga și meseriaș. Scopul legii a fost a scuti poporul plugar, și meseriaș de cametele cărcîmarilor și a-l apăra de pungășia acestora. Așa nu poate fi trasă în acest cerc o asemenea pretensiune, care nu s'a făcut de oare-careva din aceste clase. Nici care s'a compus din procurare de beuturi nu poate fi clasificată cu timbrul usurării. (Hot. Cur. 26 Martie 1886 Nr. 297).

Înainte de a fi plățite datorii mai sus amintite cărcîmari nu pot da credit (în credință). Contract încheiat pentru asigurarea creditului din cărcîmă cât și chizeșia este nulă. Cine sub veltul creditului, adecă sub alt titlu 'și-ar asigura creditul beuturilor prin contract sau cambiu, acela face transgresiune.

Unul ca acesta fiind arătat la judecătoria cercuală regască poate fi pedepsit cu temniță până la 30 de zile și pedeapsă în bani până la 200 fl. Această lege trebuie vestită, adecă publicată în toată comuna în tot anul. Cine n'ar împlini această ordinațiune poate fi pedepsit cu 50 fl. conform legii din 1883 art. XXV. Aceste sînt dispozițiile legii despre camete și usură în extras. Cu deosebire trebuie să grijească preoții și învățătorii, cu privire la creditele în cărme, prin care jidovimea în multe locuri desbracă poporul de casă și moșie. Creditele făcute pe beuturi le contopesc, apoi în contract prin titlu de împrumuturi în bani. Dacă oamenii nostri controlează această înșelătorie, nu vor fi așa dese plângerile că Jidovii ne sărăcesc poporul.

Îmblătitul.

Așa credem, că pe când vor sosi șirele noastre cetitorilor, grânele se vor afla în arie și chiar în jitnițe. Astăzi îmblătitul cu mașinile merge foarte cu spor, încât în 6—8 săptămâni se gata peste toată țeara cu curățitul sau așezatul grânelor.

În cele mai multe locuri se îmblătește cu vapor, unde într'o singură zi se câștigă câte 100—150 mm. sēmēnță de grâu. Așa se răresc stogurile cum le-ar înghiți pământul. Apoi deodată cu scoaterea grâului din spicuri se și trieră, încât omul plugar nu mai pune sacul lângă mașina în care curge grăunțele de grâu ca aurul, nu mai are de lucru cu venteratul.

Acum în zilele noastre călcatul și îmblătitul cu îmblăcie a rămas abia icicoale ca o amintire a vremurilor din bătrâni. Pentru mașina cu vapor plugarii plătesc parte. Așa dacă cineva voește a-și îmblăti grăul cu asemenea mașine, dă 6—8 % proprietarului a cui este mașina. Adecă dela o maje m. dă câte 6—8 chgr. și dînsul are grăul curat, încât îl poate așeza în grănar sau pod fără să mai aibă ceva lucru cu dînsul, decât purtatul acasă. În unele locuri folosesc mașine cu putere de cai. Aceste sînt foarte acomodate pentru comune unde nu sînt multe grâne de îmblătīt. Mai sînt apoi mașini de mână, care se pot mîna prin puterea alor doi bărbați. Dintre aceste două din urmă, mai bună este și mai cu spor lucră cea cu putere de cai. Mașina de mână învîrtită de putere omenească este foarte obositoare. Pe lângă toate că 3 părechi de oameni se schimbă tot la 2 cruci de grâne, voind să facă spor trebuie să lucre aproape ca vitele. Dacă lucră așa, atunci într'o singură zi îmblătește câte 26—32 cruci; dar' numai dacă se nutresc coala cu carne și mîncare bine nutritoare. La această mașină lucrând poporul se vede apriat, ce poate învinge persoana bine nutrită. Câte-o mașină de îmblătīt cu mîna costă 70—75 fl., dimpreună cu

moara ciurul de curățit grânele 120—140 fl. Mașina cu putere de cai câte 160—185 fl., dimpreună cu moara de curățit 220—250. Dacă o cumpără un singur proprietar sau prin însoțire, îndată-ce proprietarul sau membri din însoțire și-au îmblătīt grânele proprii, mașina o dau cu arëndă altora. În unele părți de regulă se plătește pentru mașina de îmblătīt cu mîna dimpreună cu trierul, câte 1.20—1.30 florin pe zi. Dacă proprietarul o poate da în arëndă câte 20—30 zile primește percente frumoase după capitalul așezat în dînsa. Îmblătītul cu mașina pe lângă aceea, că merge repede, mai are și altă parte bună, căci scoate toate grăunțele din spicuri.

Pentru economi abia poate fi ceva mai trebuincios, decât ca din grânele adunate cu multă osteneală și trudă în stog prin îmblătīt să fie scoase toate grăunțele. Stînd așa treaba, fiecare plugar odată trebuie să c uite împregiur, oare mașina adusă în sat nu este ceva vechitură, luată dela vre-un domn, care a vîndut-o, după-ce odată a folosit-o, câtă vreme a fost mai bună. Asemenea mașini apoi le cumpără niște neguțatori, ca să le plătească în rate. Acestia voesc a scoate prețul de pe spinarea economilor, începînd îmblătītul în parte.

De aici urmează că fiecare econom înainte ce și-ar da bucatele să fie îmblătite în parte, are datorință a căuta deamănuntul, oare mașina îmblătește destul de bine? Scoate din paie toate grăunțele și nu sdrobește sēmēnța grânelor?

Sînt unele mașini, care așa scot de cu mare putere neghina din grânele din spic, încât pe toate le despică. Asta încă este pagubă și încă foarte mare, mai ales dacă grăul este menit pentru sēmēnat. Grăul așa sdrobot, dacă înainte de sēmēnat se spală cu peatră vînetă, ca să nu-l umple tăciunile, atunci i-se slăbește puterea încolțitoare sau i-se nimește total.

Economul trebuie să grijească bine de două lucruri la îmblătīt: că grăunțele să nu rămîna în spic și să nu fie sdrobite de mașină.

De altă parte grânele numai bine uscate să fie așezate în grănar, lăzi sau buți, că să nu se mucezească sau prin înferbîntare să și peardă puterea și gustul. Voind cineva a cumpăra mașină de îmblătīt cu putere de cai sau de om, trebuie să grijească, nu cumva să și de banii pe ceva vechituri. Mașinile de îmblătīt învechite, la care s'au ros dinții ce scoate grăunțele din spic, nu fac folos sau spor, ci pagubă, lăsînd aproape jumătate grăunțele în spicuri. Așa ori-cine cumpără mașini grijească dela ce firmă procură, cu atât mai virtos, că astăzi agenții deosebitelor fabrici de mașini fac multe înșelăciuni.

Facerea vinului din strugurei.

În zilele noastre, când vinurile peste tot s'au scumpit, este de lipsă să cunoaștem unele mijloace prin cari noi înșine putem face vin din poame. Cu atât mai virtos, că și așa mare parte din vinurile ce sînt în negoț, mare parte tot din poame sînt făcute. De astă-dată voiu da povețe cum se face vin din strugurei (coacăză, pâlținețe, pomiță, rosine, ribize). Acesti strugurei mai ales în acest timp se află în coacere. Mulți dintre economii nostri acum ar avè ocașiune de-a face vin din poama numită.

Aceste strugurei trebuie culeși când sînt copti, adecă când boabele lor au culoare roșie, atunci sînt mai potriviți. Strugureii se culeg în ciubere sau corfe (coșerci), apoi se lasă să stee una sau cel mult două zile în vasele cari s'au pus după-ce s'au cules. Culegîndu-i grijim, să nu se sfărîme bobitele. Rumpîndu-le dela ramuri le prindem tot de codițe. Dacă avem mașină de măcinat poame, atunci strugureii după-ce se spală se macină. Mustul curge într'un vas, ear' cojile și alte rēmășițe se scot pe altă parte. Câte un teasc, presă sau mașină de stors poame pentru vin costă dela 5—140 fl.

Lipsindu-i cuiva teasc, presa sau mașina, acela va sfărîma bobitele cu mînile, apoi punîndu-le într'un sac curat din pînză mai rară, le va stoarce. Storsul se face prin teasc. Mai în fiecare comună se află teascuri de stors: oțetul și uleul. Aceste pot fi folosite și pentru storsul strugureilor sau altor poame, dacă s'au spelat foarte bine.

Mustul așa stors îl așezăm în vase curate, dacă se poate chiar în sticle mari. Mustul de strugurei este foarte primitiv de ori-ce gusturi străine, pentru aceea vasele folosite spre alte scopuri nu se pot recomanda, ci mai bine sticle câte de 20.50 litre.

Avînd mustul, prin deosebite mestecături pregătăm vinul. Dacă voim a avè vin tare, atunci la o litră must adaugem 2 litre apă și 1 chgr. zăhar. Apa să fie cât numai se poate de curată și din isvoare cu scurgere mare. Dacă cineva dorește a face vin mai slab, atunci la 1 litră must și 2 apă să pună din zăhar 75 chgr. Voind a face numai niște beuturi rēcoritoare pentru căldura de vară la cantitatea de must mestecată în proporțiunea de mai sus se pun 50 chgr. zăhar.

Vinul din strugurei se poate face să fie foarte fin, ba chiar raritate și adecă, dacă la 50 litre must se întrebuintează 1 chgr. boabe din struguri uscați (majole). Acestia se duc mērunt, apoi se frămîntă bine, după aceasta se așează în vasul în care punem vinul de strugurei să fearbă.

Putem da și gust sau aromă vinului, dacă slobozim pe o ață subțire în sticlă unde ferbe vinul, flori de vanilie, ismă

creață sau flori de acaț. cari se lasă în sticlă 48 oare.

Dacă sticla ar fi de 50—60 litre, atunci pentru ferberea vinului se lasă un spațiu gol de 2—3 litre. Sticla se astupă bine cu un dop de lemn moale, prin mijlocul cărnia se sfredelește o găurice, în care aplicăm o țevă strîmbă. Această țevă cu capătul din afară se așează într'un vas cu apă proaspătă. Așa în cursul ferberii care ține cam 6 săptămâni răsufierea vinului se întîmplă pe această țevă. Apa trebuie adese-ori schimbată. Dorind să fie vinul mai repede, îl așezăm în loc cald. Adaugînd puțină apă caldă grăbim, rece împedecăm ferberea.

Tragerea vinului se face la două luni, după 2 sau cel mult trei trageri se poate folosi ca vin bun. De altcum manipularea este cea a vinului de struguri. Ajungînd vinul la starea aceasta mai bine este să fie așezat în sticle și sigilat. Pe această cale se poate face vin bun ne-stricticicios sănătății.

Ca nu cumva cineva să creadă, că facerea acestui vin doară costă prea mult, voi arăta pe scurt socoteala. Dacă o litră de must o socotim în 10 cr., zahărul 40 cr., face cheltueala 50 cr. Cu această cheltueală primim 3 litre de vin, care va fi de 12 grade. Așa ne costă litra 17 cr.; adăugînd și struguri uscați ne va costa 22—25 cr. litra, nu se poate însă afla vin de asemenea calitate la neguțatori nici cu 60—80 cr.

Cine are în grădina sa strugurei poate face vin și mai ușor, adecă nu-l va costa nici atîta cât am arătat mai sus, căci nu cumpără strugureii.

Dacă va pute pătrunde datina de-a face vin de poame și în șirul poporului nostru, cu deosebire unde se fac poame multe și nu se fac struguri, va fi scutit de beaturile rele ale rachiului. Mai astăzi fiind dările grele, rachiul este întărit în multe locuri cu vitriol și alte materii stricicioase sănătății, ca cărciumarilor să le rămînă multă dobândă.

De altă parte se poate, vînzînd poamele, și vinul face și bani frumoși, cum bună-oară fac Francezii și Italienii.

Din traista cu povețele.

Întrebarea 106. Avînd lipsă comuna noastră de un taur rasa Pinzgau, ne rugăm a ne recomanda dintre economii noștri români pe oare-careva, dela care am pute cumpăra cu toată încrederea.

Meziad.

Georgiu P.
primar.

Răspuns. Se află un taur rasa Pinzgau de 2 ani exemplar foarte frumos, la dl proprietar din Sibiu Ioan Gărbacea. Dacă doriți a ave animal frumos și sănătos adresați-vă la amintitul. Însumi am văzut taurul, care are corp regulat și deplin dezvoltat, încât pot să-l recomand cu toată încrederea.

Întrebarea 107. Voind subsemnatul a-mi scăpa prunii din ale căror fructe încă n'am putut gusta, deși sînt aproape bătrâni, deoarece-ce mai în tot anul prin luna Maiu, pe frunze se așează leghioane de *păduchi* verzi, în urma cărora apoi mai toate prunele pică neajungînd timpul coacerii, rog a mi-se răspunde ce am de făcut în această cauză.

Cacova.

Nicolae Bocan,
econom.

Răspuns. Despre stîrpirea deosebitelor insecte s'a scris mai de multe-ori. Chiar în numărul trecut modul cum se pot scăpa viile de parazita așa numită *peronospora viticola*. Așa dacă dorești a ave roadă pe pruni, stropește întocmai cum se dă îndrumări a stropi vițele de viie. Toate plantele se pot scăpa de insecte cu deplină siguranță prin întrebuițarea stropirii.

Întrebarea 108. În părțile acestea au fost 2 agenți dela firma; „Első hazai gépgyár és vasöntöde“ din Budapesta. Ni-a recomandat spre cumpărare o mașină de imblătit, care se mîna numai de 2 oameni și are prețul 125 fl.

Deoarece-ce mașina aceasta este încă necunoscută în părțile noastre, dacă cunoașteți acest sistem, vă rog să-mi răspundeți dacă este acea mașină bună ori nu. Nu cumva acei agenți să înșele pe unii și pe alții cu cumpărarea ei.

Banpatak.

Alexandru Vlad.

Răspuns. Hotărît sînt mașini de imblătit care se mîna cu puterea alor doi oameni. Aceste sînt foarte bune, se poate lucra cu dîsele foarte cu spor. Mașina o mîna doi oameni la una sau cel mult 2 cruci, apoi se schimbă cu alții, căci de totul trebuie 6 inși lângă dînsa. Doi învîrtesc mașina, al treilea pune snopii pe masă și îi desface din legături, al patrulea hrănește mașina, adecă pune din snopi grăul de imblătit în mașină; al cincilea aruncă și scutură paieile eșite din mașină; al șaselea duce paieile și le face căpițe. Noi putem recomanda mașina nu însă și firma. Este aici în Sibiu fabrică de mașini a lui Carol Iekeli, aceasta o putem recomanda cu toată căldura cetitorilor noștri.

Întrebarea 109. În grădina de pomărit am mulți altoi din tot soiul, pe cari furnicile foarte tare îi strică. Mă rog să-mi răspundeți un mijloc potrivit, căci cu petrolu, var și cenușe am probat, dar' totuși nu pot scăpa altoii de dinsele.

Ludovica Cionca.

Răspuns. De sigur furnicile pentru aceea se urcă pe altoi, fiindcă pe ramuri sunt păduchi (omide verzi). Este adevărat că arare-ori se pot scuti pomii deplin, dar' mai bine este, a lega giurul trunchiului cu o cărpă muiată în petrolu sau oleu de cătran. Folosind de aceste trebuie a grijii nu cumva cărpele să fie așa de muiate, ca să se scurgă pe coaja pomilor aceste materii, care pot strica pomii. Omidele se stîrlesc prin stropire de *zacherlin*, zamă de tîbac sau apă pregătită din fertură de quassiă.

Întrebarea 110. Avem o fetiță de doi ani și 8 luni, care e morboasă de suspin. Totdeauna când se începe luna nouă se înădușe și tușește, mă rog să aveți bunăvoință a-mi răspunde cu ce medicină s'ar pute tămădui. Mai departe vă fac cunoscut că

'mi-am strîns lemne de casă dar' sînt tăiate din luna Maiu și încep a le strica cari, vă rog a-mi răspunde cu ce le-aș pute apăra.

Chendu.

I. Fărcașiu.

Răspuns. Morbul dacă este mai grav trebuie comunicat cu medicul cercual. Dacă însă devine din slăbiciunea nervilor, atunci după povețele lui Kneipp, îți dăm următoarele sfaturi: Poartă copilița în roua de dimineața desculță, apoi îi aplică scâlzi de apă rece câte de două-ori pe zi însă în timp abia scurt de 2—3 minute. Lemnele le curățește de coaje și le unge cu cătran.

Întrebarea 111. Rog a-mi spune un mijloc probat pentru stîrpirea „gărgărițelor“, cari s'au sporit în mod înspăimîntător, încât bucatele nici chiar până în primăvară nu le pot ține, ba chiar și locuința e plină de ele. Vă rog a-mi răspunde?

Legea art. XII. din 1894 se va retipări în broșuri separate, precum și ord. ministerială pentru aplicarea ei? Cât va costa? Căci pocita de traducere, ce se află pe la primării, este neînțeleasă de cărturarii de pe sate.

Bozsúr.

Georg Medescu,
econom.

Răspuns. Între bucate vei presera pulvere de *Zacherlin*, unde se află de aceea nu mai pot trăi gărgărițele. O sticlă de 15 cr. răspândită cu pompa care încă se vinde în farmacie scutești multe bucate. Legea art. XII. din 1894, care regulează folosirea câmpurilor, numai așa s'ar retipări dacă ar pofti cel puțin 100—200 inși dintre abonenți, dar' altcum nu se poate cheltui, cu dînsa. Cât despre traducerea dată de eătră *ministrul de agricultură*, este adevărată batjocorire de limbă, păcat de paralele poporului contribuitor pe a cărui spese s'a tipărit.

Întrebarea 112. Pe la noi cutrieră un agent dela o bancă mare dela Budapesta, îndemnând pe oameni ca se iee bani lesue cu patru interese dela sută. Bî încă se chiamă „Magyar Földhitel intézet“ oamenii ar lua, dar' se tem că va fi ceva bancă numai șă cu numele fals.

Comloușă.

M. P.

Răspuns. Împrumuturile prin agenți totdeauna sînt împreunate cu unele înșelăciuni. Banca de sub întrebare într'adevăr este și lucră cu un capital foarte mare. Ar fi de dorit ca fiecare comună să-și facă o bancă sătească, apoi direcțiunea aceleia să ridice împrumuturile. În luna trecută s'a tipărit un *Indreptar* la W. Krafft din loc, în care arăt toate mijloacele cum se pot întemeia aceste bănci, exemplarul costă 60 cr. Întemeierea este foarte ușoară și mulți bani și tot mai multe drumuri pot cruța sătenii dacă ar ave banca lor în fiecare comună.

POSTA REDACȚIEI.

Cu privire la losurile de loterie, am răspuns încă odată. Noi aici în redacție nu putem ține în evidență, toate tragerile și losurile din lume. Ori-cine cumpără losuri poate primi informare dela respectivul care le vinde. Mai departe la căsile de dare se țin în evidență toate losurile și tragerile, deci ori-cine se poate informa din aceste două locuri. Ca să putem răspunde la toate întrebările câte ne sosesc tot despre losuri, ar trebui să întemeiem un biuro informator sau foaie deosebită. Cine joacă pe loterii să-și procure foaia „Mercur“ din Pesta, care costă 2 fl. pe an și e în limba germană și ungurească, aceasta aduce amănunțit toate tragerile losurilor.

Monografia comunei

Orlat.

De

Romul Simu, învățător.

(Urmare)

În zilele noastre nime din Orlat nu mai sădește viie. — Vinul e acru; dar' până are plugarul de acesta, nu cumpără din țirg. Filoxera și alte boale ale viței de viie, aici nu s'au ivit încă; la cas de a se încuiba, fiind vii de tot puține, curând au să gate.

15. Pădurile.

Teritoriul acoperit cu păduri este de 7306 jugere, adică de 2 1/2 ori mai mult terim decât toate celelalte pământuri împreună.

Pe dealuri se află numai micile păduri numite: *Arin* și *Zid*.

Celelalte păduri sunt toate pe munte și se numesc începând din comună spre partea de cătră comunele Cacova, Seliște și Jina: *Teișul*, *Fața-Teișului*, *Dosul-Râu*, *Dosul-Cârștii*, *Ternicioara*, *Pereul-Ternicioarii*, *Pereul-Feregii*, *Dosul-Achimeștilor*, *Pereul lui Crăciun Manciu*, *Pereul-Alunelului*, *Pereul-Pișului*, *Pereul-Pășelului*, *Dosul Rîului* (al Luncii), *Pereul lui Petru Lupu*, *Pereul-Daini*, *Curmătura*, *Urzicariu*, *Fântâna neagră*, *Piscul lui Zavoiu*, *Pereul-Peștilor*, *Pereul-Dușilor*, *Strimba-mică*, *La-Rudari*, *Strimba-mare* și *La Virf*.

Pe partea de cătră Gurariului sunt: *Pereul lui Bobeș*, *Ardeul*, *Piscul Vulturului*, *Poenița*, *Sănuți*, *La-Curmătură*, *Pășelul*, *Alunclul*, *Băloara*, *Dosul-Cornii*, *Coasta mare*, *Fața Orlătelului*, *Dosul din jos* și *Poeni*. Cu aceste am ajuns ear' în comună, pe ceealaltă parte.

Rtul-Foltii formează în cea mai mare parte graniță între pădurile Orlatului și ale Gurariului; ear' de cătră Cacova *Orlătelul-cel-mare*, care vine din *Fântâna-neagră*, aproape de *Poenița*, apoi *Plaiul* până la *Peatra-roșie*. De aici în sus se mărginesc pădurile Orlatului cu ale Seliștei până în plaiul Jinei, deasupra *Pripoanelor*; ear' de aici în sus Jinarii până *La-Virf*.

În granița de cătră Jinari este și *Pasul-Dușilor*, pe unde trec Mărginenii și îndeosebi Poenarii în România. La Duși este vameș, controlor, stație de gendarmi și finanți și cărcimă.

Trecerea pe aici se întemplantă numai cu caii și cu piciorul.

Pădurile acestei comune sunt o avere de mare preț, un isvor nesecat de venit pentru toate timpurile, dacă ele se vor grijii altfel și nu ca până acum.

Grije deosebită nu s'a pus nici odată pe păduri. Atâta numai, că în timpul graniței se tăiau cu cumpet, ceea ce se dovedește prin împregiurarea, că atunci erau la munte numai 7 joagere (ferestrauă de tăiat scânduri și lați); ear' în sat nu erau de loc. Astăzi însă la munte sunt 17 și în sat 9.

Dela desființarea graniței, adică de 43 de ani încoace, oamenii au răzimat numai în păduri și ear' în păduri, tăind fără cruțare, care de unde și cât a voit și a putut.

Nime n'a plătit nimerei nimic pentru lemnele tăiate și totul s'a întemplantat fără de nici o controlă.

De vre-o 10 ani este *silviculor* cercual, care s'a apucat să facă și un plan de exploatare, început încă mai înainte; dar' acela nici astăzi nu e gata, cu toate-că s'au cheltuit spre acest sfârșit câteva mii.

De vre-o 6 ani oamenii cari aduc scânduri, lați, bârne și peste tot lemne de vândut, plătesc comunei niște mici taxe. Pentru vanțuri mai lungi de 5 stângini 20 cr. de bucată. Grinzi de 4. st. 10 cr., de 3 st. 6 cr., de 2 1/2 st. 4 cr. Caferii 4 cr. de bucată. De scânduri 2 cr. de păreche, de tostene 4 cr. de păreche. Lații părechia 1 cr. De un stângin de lemne 40 cr. Pădurile sunt intabulate pe numele comunei; ear' după obiceiul și dreptul câștigat de mai înainte se folosesc numai de următorii foștilor grănițeri și de aceia, cari și-au cumpărat mai târziu dreptul de folosință (cei mai avuți au plătit și plătesc câte 100 fl., cei de mijloc câte 50 fl., și cei mai săraci câte 25 fl.).

Până erau păduri în putere, de fag, s'au adus zeci de magazinuri de lemne, constătătoare din câte 1000—2000 de stângini unul; astfel că socotite împreună dau cel puțin vre-o 20.000 de stângini.

Dar' acestea ce s'au făcut?? Ne-fiind o administrație bună toate s'au dus ca și când n'ar fi mai fost.

Ear' când după 1880 comuna a cumpărat dela erar pădurea de fag din sat pân' la urzicar (partea din dos mai cu seamă), în preț de aproape 9000 fl., a trebuit să se bage în datorii, la care plătește de 8 ani, și are se mai plătească vre-o 14 ani.

E un mare dar dumnezeesc a avea chiar și Țiganii lemne pentru foc din destul. E de neprețuit a ave pe nimica fiecare om din comună lemnele de trebuință pentru clădirea de locuințe, șuri, grajduri, șopruri, cotețe, garduri, pаланuri (uluci) și c. l.; apoi pe lângă acestea a mai și vinde scânduri, bârne, caferi și lemne de foc, în preț de vre-o 30.000 fl. an de an.

Aici nici Țiganii nu ard cuptorul cu paie și cu păși, pe când în unele părți ale țerii, spre pildă pe *Câmpie*, cei mai de frunte plugari fac mămăliga și alte bucate cu paie, ogrinji și balegă.

Gândindu-se cu durere de inimă locuitorii de azi ai Orlatului la fiii și nepoții dinșilor, trebuie să aște chipuri și feluri de a fi mai cruțători ca până acum față de păduri, dacă e să aibă și acestia din ce să trăească.

16. Locul neroditor.

Locul neroditor azi pe hotar este de 283 jugere. O parte din el este „*La Virf*“, adică în vârful muntelui, unde e numai peatră, ici-colea mușchiu și mai rar crește *jneapen*, din ale cărui roade se poate găti rachiu. În locul numit pasc meii și pentru îmbunătățirea lui nu s'a făcut și nici nu se poate face nimic.

Mai sunt în munte coaste prăpășioase, lipsite aproape cu totul de plante; acestea se pot numi în adevăr lo-

curi neroditoare și e peste puțința omului a le îmbunătăți.

Sunt însă între locurile socotite ca neroditoare și de acelea, cari, pe lângă muncă făcută cu chibzuință și înțelepciune, s'ar pute schimba în locuri cari ar aduce și venite.. Între acestea se numără locurile de pe lângă riuri, și coastele dealurilor de pe lângă comună.

Pe lângă riuri cresc arinii de sine, numai să fie cruțați: astfel cu timp în loc de petriș se face pășune bună pentru vite, apoi arbori pentru lemne de foc, întărindu-se totodată și țermurii în contra eșirii apelor, adeseori atât de păgubitoare.

Unele îmbunătățiri s'ar pute face și pentru dealurile, rămase sterpe, cum e „*Cetatea*“, care, fiind acoperită cu tufe de măsteacăn măcar, ar deveni mai frumoasă, dar' și pășunea mai îmbelșugată.

17. Vitele și alte animale.

Pe hotarul acestei comune, cu deosebire în munți, se află următoarele animale sălbatiche mai însemnate: urși, lupi, riși, vulpi, porci sălbatici, viezuri, dihori, mâțe sălbatiche, iepuri, veverițe, cerbi, căprioare, găini sălbatiche ș. a.

Urșii și lupii adesea fac mari stricăciuni și pagube în vite și oi.

În vremile trecute erau mulți vânători vestiți în Orlat. Dela acestia cum zice Alexandri:

• Multe feară din cei codri, mulți dușmani tineri, sumeți,
• Drept în inimi, drept în frunte au simțit a lor săgeți... •

De când însă s'a pus darea pentru pușcă și de când se dă în arândă dreptul de vânat, ei se tot împuținează, ear' fearile se înmulțesc și devin tot mai obraznice.

Vânători, cari au stat și stau față cu ursul, mai avem vre-o 7. Din cei mai tineri nu sunt vânători. Greutățile și năcazurile vieții se tot înmulțesc și nu mai rămâne timp și pentru această deprindere frumoasă și foloșitoare; măcar-că n'ar trebui părăsită chiar și numai din îndemnul de a ne apăra de fearile sălbatiche.

După aceste se trec la animalele domestice. Din roadele hotarului trăesc cam 1000 bovine (boi, tauri, vaci), 200 bivolițe, 190 cai, 2400 oi, 180 capre, 400 rîmători, 5000 galițe și vre-o 280 de stupi.

Vitele dearîndul, vara, toamna și primăvara, se țin la pășune; peste earnă în grajd. Ele se hrănesc cu iarbă, fân, otavă, păși de cucuruz, paie și prea puțin cu napi, trifoiu și mazărice.

Animalele mai mărunte, precum oile, porcii, viței, juncii, junincile ș. a. decum dă colțul ierbii se scot la pășune în apropierea comunei, fiind păzite de singuratici, oile în ciopoare, ear' caprele (care se scot și iarna la muguri) și porcii, fiecare soiu deosebit, se păzesc de căprar și porcar.

(Va urma.)